

Hirdman ser ryska ”minus” men tror på ”plus”

av Olof Santesson

TITEL:

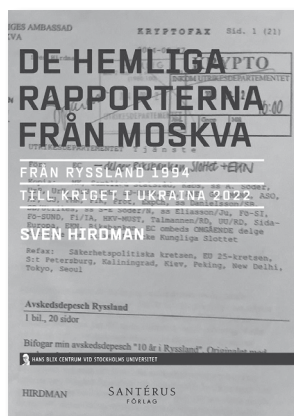
De hemliga rapporterna från Moskva:
Från Ryssland 1994 till kriget i Ukraina 2022

FÖRFATTARE:

Sven Hirdman

FÖRLAG:

Hans Blix Centrum i samarbete med och distribution
genom Santérus Förlag, Livonia Print, Lettland 2023

LEDAMOTEN HIRDMAN TAR strid och tror på sin sak. Han tar strid för sin nog fasta uppfattning att väst, med USA främst men även Sverige, har lett oss in till en kall fred, och han väntar sig att Ryssland trots allt som går illa har en framtid i demokrati och välstånd. Men när han nu ger ut en bok med nära tvåhundra sidor av depescher stjåls i förstone läsarytmet av berättelsen av dess tillkomst enligt historieforskaren Aryo Makko.

Denne är bland annat knuten till en lite ovanlig organisation från 2020 inom Stockholms universitet, Hans Blix centrum (HBC). Detta har den uttalade ambitionen att vara ”en plattform för studiet av svensk utrikespolitisk historia och Sveriges roll i världen ur historiska perspektiv”. Skapelsen bygger mest på Blix anseende som utrikespolitisk grand old man efter chefskapet för Atomenergiorganet IAEA och över inspektörerna som skulle kontrollera Saddam Husseins relationer till massförstörelsevapen. I den senare rollen hamnade han i en

oförsonlig kontrovers med Vita huset; det blir en ofrånkomlig uppfattning om hur han fortsatt att som ett omkväde kritisera USA.

Hit till vännerna vände sig Sven Hirdman efter att ha haft kontrakt med ett annat förlag. Hos HBC hade han bundsförvanter i den kamp för fortsatt alliansfrihet och mot Nato som han delar med män som Blix och Rolf Ekéus. På grund av Hirdmans plädering för fredssamtal mellan Ryssland och Ukraina på 2022 års frontlinjer, d v s Putins fortsatta kontroll av Krim och nordöstra Ukraina, stegrade sig dock redaktörerna för HBC:s skriftserie. Och det var tydligen först efter en ”kritisk och kontroversiell diskussion” som boken kunde ges ut.

Efter denna oväntat ifrågasättande presentation av verkets tillkomst ska man ändå inte vänta sig något dramatiskt innehåll av boken. Den bekräftar hur väl Hirdman med sin flytande ryska har utnyttjat sin ovanligt långa tid, tio år, som svensk ambassadör, mot slutet doyen. Han kan vara nöjd med hur han ser sig ha lyckats bedöma utveck-

lingen. Sven Hirdmans scorecard ter sig rätt imponerande, när han väger felbedömningar, att han i förstone inte såg den okände Putin som gjord av presidentvirke och en del andra överraskningar, ter det sig nästan komiskt lätt mot allt annat som han förutsåg i sina rapporter. I själva verket finner han, bortsett från ekonomin han hoppas på, att det kan gå så eller så med Ryssland och de kämpande ryska människor som väcker så mycken sympati.

Men han känner allt och alla, har alltid något att berätta, och gör det. Den som har känt Hirdman i trettio år, pratat med honom och delat boktips med honom vet något om hans breda intressen. Han kan som alltid sitt ämne väl. Men i sin ambition att meddela sina kunskaper hem till UD berättar han lite väl utförligt och återkommande på sitt tema om Rysslands ekonomiska möjligheter och strävan att utveckla ett modernt demokratiserat Ryssland. Han ser minus men vill tro på plus.

Det är här som han sedan länge står i strid mot sina efterföljande diplomatkolleger som Tomas Bertelman och Johan Molander, och ”Natogänget”, om man så vill. De och andra iakttagare har med sina förutsättningar funnit lika mycket som han men mist alla illusioner. De ser inga möjligheter att komma på talefot med den säkerhetspolitiskt vanställda krets som styr Kreml. Med all den kunskap som författarens depescher bjuder blir dessa i längden dessutom en smula tråkiga, tycker den som mer delar hans kritikers lägesbild. Man riskerar att försöka smälta litet för mycket av det långrandiga, styrks lätt i sin fördom att hemliga diplomatrapporter inte alltid, ja rätt sällan, förmedlar mer lärdomar än ett reportage i en stor dagstidning, annat än att de är längre (men nu har även reportagen svällt). Vem har läst deskriptiva

men mindre analyserande depescher, herr utrikesminister?

Som det nu är frestas läsaren att otåligt hitta passager och porträttsskisser där författaren tycker till litet mera. Han berättar om sina intryck av Vladimir Putin, länge vetande om dennes makthunger men ovillig att ta ifrån honom ”benefit of a doubt” ens efter Krim 2014. Men efter överfallet på Ukraina 2022 går det inte längre. Nu finner han ingen ursäkt för Putins ”brutala, orimliga, idiotiska krig”, ord som i hans mun låter en smula tillkämpat fördömande. Ukrainas egen skuld ligger ju kvar. Fortfarande anser han att vi måste ha förståelse för och beredskap att stoppa kriget genom förhandlingar och ett slut på sanktioner.

Hans kritiker i UD och Krigsvetenskapsakademien lär inte stryka under på hans förslag att väst borde ha visat förståelse för det putinska förslaget om en ”reformerad säkerhetsordning som enligt Putin bättre skulle ha tillgodosett Rysslands säkerhet”. Få skulle instämma om något som vi uppfattade hota allas säkerhet. Eller som han, helt döma ut en amerikansk utrikespolitik som inte är presidentens utan kongressens, där ”demokrater och republikaner alltid kan enas om hårda tag mot Ryssland och Kina”.

Sven Hirdmans avskedsalut till sina kolleger låter mer avslöjande än som kanske var avsikten: ”Som diplomat kan man till slut bli lite trött på att hela tiden söka reda ut andras dumheter, emotioner och aggressioner”. Det är lätt att känna igen sig i hans lilla tendens att förkunna: inte om hur det var utan hur det borde vara med Ryssland och hotet om den kalla freden. Men trött? Inte Sven Hirdman.

Recensenten är ledamot av KKrVA.